

GRIJESI MINISTARSTVA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

Grijeih osmi Zatiranje društvenih i humanističkih znanosti

PIŠE: PROF. ANTE ČOVIĆ

Platforma destrolucije

Zatiranje društveno-humanističkih znanosti jedna je od bitnih odrednica dijaboličnog mandata ministrice Blaženke Divjak koji je za sobom ostavio resornu pustoš. Prezir i zla volja prema tim područjima znanosti došla je do izražaja u brojnim njenim potezima, aktima i gestama. Uništavanje sustava znanstvenih časopisa, što je opisano u 125. broju Universitas, također potpada pod tu odrednicu koja zajedno sa svim drugim vrstama i podvrstama zatiranja tvori jedinstvenu parapolitičku platformu sustavne destrukcije institucija, autoriteta i vrijednosti, posebice onih koji su važni za nacionalni i kulturni identitet (destrolucija). U ovom napisu ograničit ćemo se na poseban slučaj sustavne destrukcije, na zatiranje znanstvenih centara izvrsnosti (ZCI) u području društveno-humanističkih znanosti.

Znanstveni centar izvrsnosti definiran je u čl. 29. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju kao „znanstvena organizacija ili njezin ustrojbeni dio ili skupina znanstvenika koja po originalnosti, značenju i aktualnosti rezultata svoga znanstvenog rada ide u red najkvalitetnijih organizacija ili skupina u svijetu unutar svoje znanstvene discipline“. Na temelju rigorozne procedure vrednovanja, koja uključuje međunarodni recenzijski postupak, u Hrvatskoj je do sada ukupno proglašeno 13 takvih centara, od čega ih deset pripada tzv. STEM području. U području društveno-humanističkih znanosti proglašena su tri znanstvena centra izvrsnosti: 1. ZCI za integrativnu bioetiku; 2. ZCI za hrvatsko glagoljaštvo i 3. ZCI za školsku učinkovitost i menadžment.

Za znanstvene centre izvrsnosti u STEM području osigurana su sredstva u europskim strukturnim fondovima u ukupnom iznosu od 50 milijuna eura, što znači da svaki od njih na godišnjoj razini ima na raspolaganju cca. milijun eura.

Budući da za znanstvene centre izvrsnosti u društveno-humanističkom području nisu bila predviđena sredstva iz europskih fondova, Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj preporučilo je da se za njih odgovarajuća sredstva osiguraju u državnom proračunu. Tako je 2017. godine bio osiguran iznos od dva milijuna kuna, koji je doista i doznačen, ali tek nakon niza peripetija, u kojima je nova ministrica (stupila na dužnost 12. lipnja) raznim smicalicama

Dijabolični mandat ministrice Blaženke Divjak za sobom je ostavio resornu pustoš. Prezir i zla volja prema društveno-humanističkim područjima znanosti došla je do izražaja u brojnim njenim potezima, aktima i gestama

Prof. Ante Čović

pokušavala omesti isplatu već odobrenih sredstava. No, taj je iznos tek polovično zadovoljavao minimalne potrebe znanstvenih centara izvrsnosti u društveno-humanističkom području, što je dovelo do značajnih redukcija u realizaciji znanstvenih programa.

Nakon što je administrativno i medijsko zlostavljanje društveno-humanističkih centara od strane nove ministrice poprimilo zabrinjavajuće razmjere, centri su krajem 2017. godine ustanovili Koordinaciju kao svojevrsni obrambeni savez u svrhu zajedničkog nastupa.

Pod pritiskom prijetnji o smanjivanju financijske potpore, koje je ministrica upućivala preko odanih medija, te želeći egzaktno utvrditi minimalne financijske potrebe znanstvenih centara izvrsnosti u nadolazećoj 2018. godini, Koordinacija je pokrenula postupak izrade objedinjenog plana projektnih aktivnosti za iduću godinu i, u svezi s time, utvrđivanja objedinjenog iznosa minimalnih financijskih sredstava potrebnih za njegovu realizaciju. Iznos potrebnih sredstava utvrđen je u visini od četiri milijuna kuna.

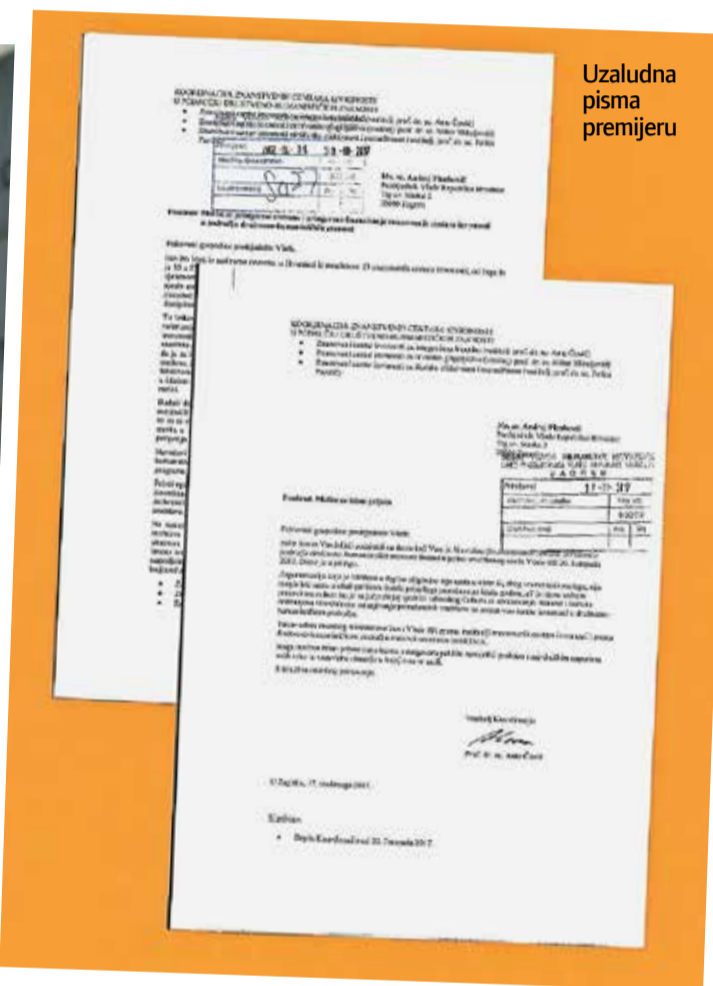
Pismo premijeru

Koordinacija se 30. listopada 2017. izravno obratila predsjedniku Vlade prosvjednim dopisom protiv diskriminacije znanstvenih centara izvrsnosti u društveno-humanističkom

“
Nakon dva prepolovljavanja sredstava ministrice ni ostatke ostatka ne želi isplatiti, iako je već prevaljena polovica godine. Na brojne upite i požurivanja iz Ministarstva stižu izmotavanja prikladna za humorističku rubriku

području, odnosno protiv diskriminacije društveno-humanističkih znanosti uopće. Dopisom je zatražen primjereni, što znači ravnopravni tretman područja društveno-humanističkih znanosti s drugim područjima znanosti, a tek posljedično primjereni financijski tretman u obliku konkretnog iznosa za financiranje centara izvrsnosti u području društveno-humanističkih znanosti. U nastavku citiramo završni dio dopisa premijeru:

Ova molba nije mogla biti adresirana na nadležno Ministarstvo znanosti i obrazovanja nego izravno na predsjednika Vlade iz razloga što dominirajući dio dužnosnika u Ministar-

Uzaludna pisma premijeru

stvu znanosti i obrazovanja, onaj koji dolazi iz kvote HNS-a, pokazuje nevoljkost i jedva prikriveni animozitet prema području društveno-humanističkih znanosti. Time ti dužnosnici institucionalno prihranjuju neprihvatljivu idolatriju i supremaciju STEM područja, odnosno diskriminaciju društveno-humanističkog područja znanosti. Pritom narušavaju civilizacijski aksiom o cjelovitosti znanosti i ravnopravnosti znanstvenih disciplina i znanstvenih područja. Ne postoji više ili manje važna znanost ili znanstveno područje. Svaka je znanost i svako je znanstveno područje važno na svoj način. Tako su STEM znanosti važne u privrednom pogledu, dok su društvene i humanističke znanosti važne u orijentacijskom, identitetskom i kulturnom smislu.

Svoj diskriminacijski stav prema društvenim i humanističkim znanostima ministrica znanosti i obrazovanja eksplicitno je iskazala u nedavnom intervjuu (Index.hr, 24. 10. 2017.), i to upravo na primjeru financiranja znanstvenih centara izvrsnosti u tom znanstvenom području. Na primjedbu novinara da je 50 milijuna eura iz EU fondova namijenjeno isključivo za 10 centara iz STEM područja, te da 3 društveno-hu-

manistička centra neće imati pristup tim sredstvima, ministrica je odgovorila: „Za financiranje centara izvrsnosti u društveno-humanističkom području osigurana su sredstva u proračunu koja su bitno viša od sredstava koja za godišnje financiranje mogu dobiti projekti Hrvatske zaklade za znanost u tom području.“

Ministrica je dakle svjesnom logičkom greškom, uspoređujući „kruške i jabuke“, omalovažila znanstvene centre izvrsnosti u društveno-humanističkom području. Izjednačila ih je, naime, s projektima sasvim drugog tipa i sasvim drugog ranga samo da bi izvela pogrešan zaključak kako su oni zapravo dobro financirani. Međutim, ako izvedemo logički ispravnu usporedbu predložene iznosa od 2 milijuna kuna za sva tri centra izvrsnosti u društveno-humanističkom području i iznosa od 7 milijuna kuna, s kojim na godišnjoj razini raspolaže svaki pojedini centar u STEM području, dolazimo do sasvim drugačijeg zaključka i stvarnog omjera u financiranju (1:10).

Ravnopravan tretman centara izvrsnosti u društveno-humanističkom i STEM području nipošto ne znači da ti centri moraju biti financirani s jednakim iznosima nego da se na ravno-

pravan način moraju uvažavati njihove potrebe za financiranjem prihvaćenih znanstvenih programa. Realne potrebe centara izvrsnosti u STEM području višestruko su veće od potreba centara u društveno-humanističkom području. Tu činjenicu nitko ne osporava. Međutim realne potrebe centara izvrsnosti u području društveno-humanističkih znanosti mogu se utvrditi samo izradom plana projektnih aktivnosti na temelju prihvaćenih znanstvenih programa te utvrđivanjem iznosa potrebnog za njegovu realizaciju. Upravo tim postupkom Koordinacija je utvrdila objedinjeni iznos od 4.000.000,00 kuna kao minimalni iznos financijskih sredstava potrebnih za realizaciju objedinjenog plana projektnih aktivnosti znanstvenih centara izvrsnosti u društveno-humanističkom području, te moli premijera da Vlada RH tu stavku osigura u državnom proračunu za 2018. godinu.

Tehnika prepolovljavanja

Umjesto da polovični iznos od dva milijuna kuna u prijedlogu proračuna za 2018. god. udvostruči, ministrica je postupila obrnuto i predložila prepolovljeni iznos (900.000,00 kuna). Taj financijski udar na centre izvrsnosti, kojim se njihovo djelovanje svelo na (teško) preživljavanje, postao je vidljiv 16. studenoga 2017. kada je prijedlog proračuna dospio na sjednicu saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu. Već sutradan, 17. studenoga 2017., Koordinacija je tim povodom uputila premijeru molbu za hitan prijem. Premijer nije ništa poduzeo, iako je bio umoljavan, ne samo s dva urudžbirana dopisa, nego i nizom „potezanja za rukav“ na prigodnim susretima s piscem ovih redaka. Iako je obećao da će to riješiti. Čak ni na dopisnu odgovorio. Za nadobudnu ministricu bio je to jasan signal da nema lovestaja kada su u pitanju društveno-humanističke znanosti i infrastrukturni oblici u kojima one obitavaju. Čekala je novu priliku za novo prepolovljavanje iznosa. Priliku je stvorio COVID-19.

Vlada Republike Hrvatske na sjednici od 9. travnja 2020. donijela je Odluku o preraspodjeli sredstava planiranih u državnom proračunu RH za 2020. godinu. Ovom Odlukom Vlada je preraspodijelila sredstva unutar proračunskih razdjela „radi saniranja posljedica epidemije korona virusa COVID-19“. Već pogađate: iznos proračunske stavke za znanstvene centre izvrsnosti u društveno-humanističkom području od 900.000,00 prepolovljen je na 450.000,00 kuna.

No, tu nije kraj društveno-humanističkim mukama. Ni te ostatke ostatka ministrica ne želi isplatiti, iako je već prevaljena polovica godine za koju su ta sredstva namijenjena. Na brojne upite i požurivanja iz Ministarstva stižu izmotavanja koja su prikladna za humorističku rubriku. Postavlja se pitanje: zašto ministrica odugovlači s isplatom i toga mizernog iznosa. Pa, najvjerojatnije stoga što čeka priliku za novo prepolovljavanje. Zato centri izvrsnosti strahuju od drugog vala COVIDA-19.